

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

208896

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับประทานอาหารของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลร้อยเอ็ด
FACTORS AFFECTING HOSPITAL FOOD INTAKE
OF INPATIENTS IN ROI ET HOSPITAL

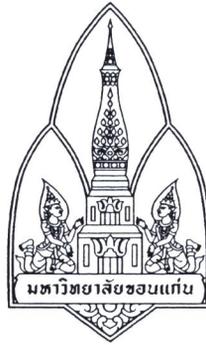
นางสาวอมรรัตน์ จันทร์ไข่มุกด์

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

208896

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับประทานอาหารโรงพยาบาลของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลร้อยเอ็ด

FACTORS AFFECTING HOSPITAL FOOD INTAKE

OF INPATIENTS IN ROI ET HOSPITAL

นางสาวมรรรัตน์ จันทไชติกุล

วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับประทานอาหารโรงพยาบาลของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลร้อยเอ็ด

นางสาวอมรรัตน์ จันท์โชติกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาโภชนศาสตร์เพื่อสุขภาพ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

**FACTORS AFFECTING HOSPITAL FOOD INTAKE
OF INPATIENTS IN ROI ET HOSPITAL**

MISS AMONRUT JANCHOTIKUL

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC HEALTH
IN NUTRITION FOR HEALTH
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2010

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักสูตร

สาขารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

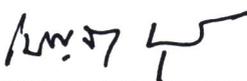
สาขาวิชาโภชนศาสตร์เพื่อสุขภาพ

ชื่อวิทยานิพนธ์: ปัจจัยที่มีผลต่อการรับประทานอาหารของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลร้อยเอ็ด

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นางสาวอมรรัตน์ จันทร์โชติกุล

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์: ศาสตราจารย์ศาสตรี เสาวคนธ์ ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวดี โลวีร์กรณ์ กรรมการ
รองศาสตราจารย์เบญจา มุกตพันธุ์ กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์เบญจา มุกตพันธุ์)

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ลำปาง แม่นมตย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....

(รองศาสตราจารย์พิชญ อุตตมะเวทิน)

คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อมรรัตน์ จันท์โชติกุล. 2553. ปัจจัยที่มีผลต่อการรับประทานอาหารโรงพยาบาลของผู้ป่วย
ในโรงพยาบาลร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาทรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาโภชนศาสตร์เพื่อสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์เบญจา มุกตพันธุ์

บทคัดย่อ

208890

ในภาวะเจ็บป่วยการได้รับอาหารที่เพียงพอเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้ป่วยฟื้นตัวเร็วขึ้น การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับประทานอาหาร โรงพยาบาลของผู้ป่วย ใน เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือผู้ป่วยในโรงพยาบาลร้อยเอ็ดที่รับประทาน อาหารธรรมดา จำนวน 130 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อมูลด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม ความอยากอาหาร ความรู้ ทักษะ และ ความพึงพอใจอาหาร โรงพยาบาล และ ประเมินภาวะโภชนาการโดยใช้ค่าดัชนีมวลกาย ข้อมูลปริมาณอาหารที่บริโภคเก็บข้อมูลโดยการชั่ง น้ำหนักอาหารที่โรงพยาบาลบริการ และน้ำหนักอาหารที่เหลือของผู้ป่วยแต่ละรายร่วมกับการ สัมภาษณ์อาหารที่บริโภค วิเคราะห์พลังงานและสารอาหารที่ได้รับโดยใช้โปรแกรม INMUCAL Version 1.0 วิเคราะห์การรับประทานอาหารของผู้ป่วยเป็นค่าร้อยละของพลังงานที่ได้รับจากอาหาร โรงพยาบาลเปรียบเทียบกับพลังงานที่ร่างกายต้องการในภาวะเจ็บป่วย (%TEE) วิเคราะห์ปัจจัย ต่างๆ ที่มีผลต่อพลังงานที่ได้รับจากอาหาร โรงพยาบาล (%TEE) โดยใช้สถิติ Multiple regression analysis ด้วยวิธีแบบมีขั้นตอน (Stepwise method) ระยะเวลาเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน พ.ศ. 2553

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยที่ศึกษาเป็นเพศชายร้อยละ 55.4 มีมัธยฐานของอายุ 49 ปี ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ป่วยจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและประกอบอาชีพเกษตรกรรวม ระยะเวลานอนโรงพยาบาลมีมัธยฐาน 4 วัน ผู้ป่วยร้อยละ 12.2 มีน้ำหนักเกิน (BMI \geq 23.0-24.9 กก./ม.²) ร้อยละ 21.1 มีน้ำหนักอยู่ในภาวะอ้วน (BMI \geq 25.0 กก./ม.²) และร้อยละ 18.7 มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ (BMI $<$ 18.5 กก./ม.²) ผู้ป่วยร้อยละ 47.7 มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับอาหารสำหรับผู้ป่วยใน ระดับปานกลาง และร้อยละ 21.5 มีคะแนนความรู้ในระดับต่ำ ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีคะแนนทัศนคติ และความพึงพอใจการบริการอาหาร โรงพยาบาลอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 68.5 และ 62.3 ตามลำดับ ผู้ป่วยร้อยละ 30.0 มีความอยากอาหารลดลงในช่วงที่อยู่โรงพยาบาล มีผู้ป่วยร้อยละ 49.2 ที่กินอาหารที่โรงพยาบาลจัดให้ร่วมกับการกินอาหารที่ญาตินำมาให้ อย่างไรก็ตามมีผู้ป่วยร้อยละ

20๑8๑๑

46.9 กิโลแคลอรีต่อวัน (SD = 299.68) โดยผู้ป่วยประมาณหนึ่งในสามที่รับประทานอาหารของโรงพยาบาลหมดในแต่ละมื้อ ผู้ป่วยได้รับปริมาณพลังงานจากอาหารทั้งหมดเฉลี่ย 1,605 กิโลแคลอรีต่อวัน (SD = 299.68) โดยพลังงานที่ได้รับมาจากอาหารโรงพยาบาลร้อยละ 64.6 ของพลังงานที่ได้รับทั้งหมด และพลังงานที่ได้รับจากอาหารโรงพยาบาลคิดเป็นร้อยละ 54.36 ของ TEE หรือคิดเป็นร้อยละ 53.37 ของปริมาณสารอาหารอ้างอิงของไทย จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพลังงานที่ได้รับจากอาหารโรงพยาบาล (%TEE) พบว่าเพศชาย อายุ และความอยากอาหารเป็นปัจจัยที่มีผลทางบวก ค่าดัชนีมวลกายมีผลทางลบต่อพลังงานที่ได้รับจากอาหารโรงพยาบาล (%TEE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05) โดยปัจจัยเหล่านี้อธิบายความผันแปรการรับประทานอาหารโรงพยาบาลของผู้ป่วยได้ร้อยละ 43

Amonrut Janchotikul. 2010. **Factors Affecting Hospital Food Intake of Inpatients in Roi Et Hospital**. Master of Public Health Thesis in Nutrition for Health, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Benja Muktabhant

ABSTRACT

209896

Adequate food intake is an important aspect in helping patients to recover as soon as possible. The aim of this study was to investigate factors affecting hospital food intake of inpatients. The investigation was conducted as an analytical study. From the Roi-Et hospital 130 patients on a normal diet participated in this study. Data including; demography, socioeconomic data, appetite, knowledge, attitude and satisfaction concerning hospital food service were collected using a questionnaire. The nutritional status of the inpatients was measured by calculating the body mass index (BMI). The amount of food consumed was assessed by weighing the food being served and as well as the leftover of food for each patient. The patient had been also asked about additional food consumed besides the meals being served. Energy and nutrient intakes were analyzed by using the INMUCAL Version 1.0 program. The food intake was analyzed in terms of percentage of energy intake from the hospital diet compared to total energy expenditure for hospitalization (%TEE). A multiple stepwise regression analysis was used for analyzing factors related to energy intake from hospital food. Data were collected during May to June, 2010.

The results revealed that 55.4% of the study patients were male, the median age were 49 years. About half of them finished primary school and were farmers. The median length of stay in the hospital had been 4 days. The patients were classified as overweight (BMI \geq 23.0-24.9 kg/m²) 12.2%, obese (BMI \geq 25.0 kg/m²) 21.1% and underweight (BMI $<$ 18.5 kg/m²) 18.7%. The knowledge score about patient's food of 47.7% of the patients was in moderate level but 21.5% had low knowledge level. Most of the patients had the score of attitude and the satisfaction about hospital food service in moderate level as 68.5% and 62.3% respectively. Thirty percent of

208890

patients reported not have much appetite but one out of three study participants finished every meal being served. During being treated in the hospital, 49.2% of patients ate food serviced by hospital together with food from their relative preparing. However 46.9 % of them ate only food serviced by hospital. Mean energy intake of the patients was 1,605 kcal per day (SD=299.68) and 64.6% of this was derived from food served while in the hospital. Energy intake from hospital food (%TEE) was 54.4% or 53.4% of Thai's Dietary reference Intake. According to the outcome of the multivariate regression, male gender, age, and appetite positively influenced the variation of energy intake from hospital food (%TEE). In contrast, BMI had negative effect on it. These factors could describe the variation of hospital food intake 43%.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์เบญจา มุกตพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่เอาใจใส่ ให้คำแนะนำในการทำวิจัยต่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวดี โลวีรกรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทระ แสนไชยสุริยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์เดช สารการ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ศาสตรี เสาวคนธ์ และคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ รายละเอียดในการเขียนวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาโภชนวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ตลอดจนแนวคิดในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณผู้ป้วยทุกท่านที่ให้ข้อมูล และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลอย่างดี ขอขอบคุณนักโภชนาการ โภชนากร และเจ้าหน้าที่ของฝ่ายโภชนาการ โรงพยาบาลร้อยเอ็ด ที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลวิจัย

ขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พร้อมทั้งขอขอบคุณมิตรภาพอันดีงามจากเพื่อนร่วมรุ่นที่เรียนมาด้วยกัน ที่ช่วยเหลือให้กำลังใจ คำปรึกษาในด้านการเรียน การทำวิทยานิพนธ์ และสนับสนุนการศึกษาโดยตลอด

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผู้วิจัยขอมอบความดีให้กับทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้น

อมรรัตน์ จันท์โชติกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามการวิจัย	4
3. วัตถุประสงค์การวิจัย	4
4. สมมติฐานการวิจัย	4
5. ขอบเขตของการวิจัย	4
6. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	5
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. ระบบการบริการอาหารในโรงพยาบาล	7
2. ระบบการบริการอาหาร โรงพยาบาลร้อยเอ็ด	10
3. อาหารในโรงพยาบาล	12
4. หลักการจัดอาหารเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยเกิดความอยากรับประทานอาหาร	15
5. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับอาหารของผู้ป่วย	22
6. ความต้องการพลังงานของผู้ป่วยในโรงพยาบาล	28
7. กรอบแนวคิด	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
1. รูปแบบการวิจัย	34
2. ประชากร	34
3. กลุ่มตัวอย่าง	34
4. ตัวแปรและการวัดตัวแปร	36
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6. การสร้างเครื่องมือและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ	41
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	43
9. จริยธรรมการวิจัย	44
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	45
1. ผลการวิจัย	45
2. อภิปรายผล	66
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	70
1. สรุปผลการวิจัย	70
2. ข้อเสนอแนะ	72
เอกสารอ้างอิง	74
ภาคผนวก	78
ภาคผนวก ก การวิเคราะห์ข้อมูล	79
ภาคผนวก ข ผลวิเคราะห์ข้อมูล	82
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	85
ภาคผนวก ง รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	96
ภาคผนวก จ หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	98
ประวัติผู้เขียน	102

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	เวลาบริการอาหารในแต่ละมื้ออาหารของโรงพยาบาล	11
ตารางที่ 2	ค่า Activity factor	29
ตารางที่ 3	ค่า Stress factor	29
ตารางที่ 4	ความต้องการ โปรตีนจากสภาวะร่างกายของผู้ป่วย	30
ตารางที่ 5	จำนวนผู้ป่วยแต่ละหอผู้ป่วยที่ทำการศึกษา	35
ตารางที่ 6	ข้อมูลด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมของผู้ป่วย	46
ตารางที่ 7	โรคที่เป็นและการมีผู้ดูแลผู้ป่วย	48
ตารางที่ 8	ภาวะโภชนาการของผู้ป่วย	49
ตารางที่ 9	การปฏิบัติด้านการบริโภคนอาหารของผู้ป่วย	50
ตารางที่ 10	ปริมาณอาหารโรงพยาบาลที่ผู้ป่วยรับประทานในแต่ละมื้อ	51
ตารางที่ 11	ระดับความรู้ การได้รับความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับอาหารสำหรับผู้ป่วยของผู้ป่วย	52
ตารางที่ 12	ความรู้เกี่ยวกับอาหารสำหรับผู้ป่วยและอาหารโรงพยาบาลของผู้ป่วยที่ตอบถูกแยกตามรายชื่อ	53
ตารางที่ 13	ระดับทัศนคติที่มีต่ออาหารโรงพยาบาลของผู้ป่วย	54
ตารางที่ 14	ทัศนคติต่ออาหารโรงพยาบาลของผู้ป่วยแยกตามรายชื่อ	54
ตารางที่ 15	ความพึงพอใจของผู้ป่วยด้านอาหาร	56
ตารางที่ 16	ความพึงพอใจของผู้ป่วยด้านวัสดุอุปกรณ์การรับประทานอาหาร	57
ตารางที่ 17	ความพึงพอใจของผู้ป่วยด้านเจ้าหน้าที่บริการอาหาร	58
ตารางที่ 18	ระดับความพึงพอใจการบริการอาหารโรงพยาบาล	59
ตารางที่ 19	ปริมาณพลังงานและสารอาหารที่ได้รับใน 1 วัน	60
ตารางที่ 20	การกระจายพลังงานของสารอาหารของผู้ป่วย	61
ตารางที่ 21	ปริมาณพลังงานจากอาหารที่ผู้ป่วยได้รับใน 1 วันเปรียบเทียบกับ TEE และ DRI	62
ตารางที่ 22	ปริมาณสารอาหารที่ได้รับใน 1 วันเปรียบเทียบกับ DRI	62
ตารางที่ 23	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการรับประทานอาหารโรงพยาบาลของผู้ป่วย	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 24	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายตัวแปรวิธีถดถอยเชิงพหุ	65
ตารางที่ 25	พลังงานของผู้ป่วยที่ร่างกายต้องการในภาวะเจ็บป่วยรายคน	83
ตารางที่ 26	ข้อเสนอแนะของผู้ป่วยด้านอาหารและวัสดุอุปกรณ์การรับประทานอาหาร	83
ตารางที่ 27	จำนวนครั้งที่ผู้ป่วยรับประทานอาหารโรงพยาบาล	84
ตารางที่ 28	อาหารจากแหล่งอาหารอื่น	84

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของฝ่ายโภชนาการ	12
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย	33